

1.
1.
2.
31
36
44
5.
6
7.

Pa. 27. num. 18.

f. .7

25

DISSERTATIO JURIDICA
DE
PERICULOSA
CONCEPTIONE
INSTRUMENTI

1705,7.

P 494

QVAM
TRIUNO ADJUVANTE
SENSU MAGNIFICI ICTORUM ORDINI,
IN CELEBERRIMA AD VARNUM ACADEMIA
SUB PRÆSIDIO
EXCELLENTISSIMI CELEBERRIMI QVE JCTI

**DN. JOHANNIS JOACH.
SCHOEPFFERI,**

J. U. D. ET PROF. PUBL. COMITIS PALAT. CÆSAR.
NEC NON CONSISTORII MEGAPOLENSIS ASSESSORIS
GRAVISSIMI

DOMINI PATRONI, HOSPITIS AC PRÆCEPTORIS
OBSEQUENTISSIME DEVENERANDI
IN AUDITORIO MAJORI D. 10. OCTOBR. AO. MDCCV.
PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI
SUBMITTIT

J. Bürgensen / TUND. HOLSAT.

ROSTOCHII,

Typis Joh. Wepplingii, SEREN. PRINC. & ACVD. Typogr.

30

DISSERTATIO JURIDICA
DE
PERICULOSA
CONCEPTIONE
INSTRUMENTI

TRINO AD ALIATIS
COMMISSU MATHEMATICI ICTORUM ORDINI
IN GEDERANA AD VARNUM ACADEMIA
SUB PRÆDIO
EXAMINATA

DR. JOHANNIS JOACHIM
SCHÖNBERGERI

IN D. ET H. R. O. M. C. M. I. T. A. T. C. E. N. S.
A. L. O. N. O. N. C. O. N. S. T. O. R. I. I. M. E. D. I. C. I. N. E. S. S. I. O. R. I. S.

DOMINI PATRONI HOSPITIS A. P. M. R. G. E. P. T. O. R. I. S.
O. S. S. E. R. V. E. N. T. I. S. S. I. M. E. I. N. V. E. R. S. I. T. A. T. I.
I. N. A. N. D. I. S. T. R. O. M. A. T. I. C. O. S. T. A. T. I. O. N. I.
P. U. B. L. I. C. O. E. R. O. D. I. O. R. U. M. E. X. A. M. I. N. I.
S. U. M. M. I. T. T. I.

J. Schönbegeri T. Lind. Holrat.

POSTUMI

50

J. J.
PRÆFAMEN.

Illigentissime lingvam continere suam, ne quisquam eâ lædatur, maxima est virtutis, cujus tanto major laus, quanto frequentior quotidie occurrit peccandi occasio, ut autor epistolæ Jacobi c. 3. v. 8. judicet: nullum hominum domare posse lingvam, in cujus manu mors & vita posita est. *Prov. c. 18. v. 21.* Is vero qui pauca & probe considerata loquitur, facilius lingvam ab aliorum temperabit injuria, quam homo, qui de quovis quævis referre & judicare solet. Non minorem tamen difficultatem reperiri in moderando calamo, quam lingvâ judico, nisi quod illa, quæ scribuntur, majori cum deliberatione chartæ committi solent, secus atque illa, quæ volubili haud raro effutiuntur lingvâ. Ex adverso vero illa quæ dicuntur, non ubique tantâ attentione tantoque examinantur judicio, quam illa quæ literarum committuntur monumentis, vox enim dicta facile transit, litera scripta verò manet. Quicumque ergo calamum & crenam suam custodit, is custodit animam suam ab angustiis arg. *proverb. c. 21. v. 23.* Nec tamen calamo carere possumus, cum illa, quæ olim posteritati vel Judici innotescere debent, propter humanæ vitæ brevitatem ac memoriæ imbecillitatem, literis exscribenda sint. Cujus scripturæ exaratio quandoque civilitatis ac humanitatis est, si quis cum honoratiore negotium gerat, illumque operâ scribendi levare velit, quandoque etiam necessitatis est, si nobis negotium sit cum homine literarum ignaro. Omnia tamen tempore, non sine periculo est instrumentum concipere ac consignare, quia in dubio contra scribentem

A

faci-

facienda est interpretatio, si lis oriatur, quid verba instrumenti importent. Hinc Excellent. Jctus Samuel Stryck: *in perutili tractatu de Cantel: contract. Sect. I. cap. 4. §. ult.* hortatur: *Ne quis operam conscribendi contractum facile in se recipiat; est enim hac civilitas valde nociva, si alter contrahentium ad consiciendum contractum se offerat.* Quem locum cum uno alterove exemplo illustrandum quærerem, observavi, de hac materia ex professo hæctenus nullum editum esse tractatum, nullamque reperire mihi licuit disputationem, quæ materiam hanc satis utilem ac quotidianam speciali ac singulari opera illustrasset. Quod cum Excellentissimo Dn. Præsidi, Præceptori meo summopere colendo, indicarem, autor mihi fuit, ut in hac materia vires periclitarer meas. Dicto audiens paucas has conscripsi paginas, ita ut *cap. 1.* ostenderem periculosum esse instrumentum scribere in actu inter vivos, *cap. 2.* periculosum esse instrumentum scribere in actu ultimæ voluntatis, *ultimo vero capite* monstrarem maxime periculosum esse in quibusdam delictis conscribere instrumenta. A DEO verò omnis boni Autore initium facio, eundemque pro benigna assistentia, quæ decet devotione, ardentissimis invoco precibus.

CAPUT I.

^{probens}
PERICULOSUM ESSE INSTRUMENTUM
SCRIBERE IN ACTU INTER VIVOS.

SUMMARIA.

Ingressus n. 1. | *quomodo differat obscurum &*
periculosum esse literis con- | *ambiguum n. 3.*
tractum scribere n. 2. | *quid hic denotet Legem n. 4.*
Lex

<p>Lex 39. ff. de pact. canonisata <small>ff</small> Hinc major ejus authoritas Licet alter instrumentum sub scripserit, tamen contra scribentem fit interpretatio n. 7. sqq. objicitur: verba dubia à profe- rente esse explicanda n. 15. sq & resolvitur n. 17. sqq. L. 39. ff. de pact. non est abro- gata. n. 20. etiam in publicis Pacificatio nibus obtinet n. 21. Potentiores tamen contra rium servant n. 22. sqq. Nostra legis usus est in priva- tis 24. An advocatus pro certo ho- norario defensionem cause promittens, pro eodem sala- rio causam defendere te- neatur in secunda instan- tia n. 25. sqq. Si scriptura desideretur zur Bollenziehung / an pro substantia desideretur? n. 30. sqq. Facultas disponendi intelli- gitur tam inter vivos quam in ultima voluntate n. 33.</p>	<p>Regula nostra limitatur, si verisimilitudo sit pro scri- bente n. 34. sq. Donatum sub conditione si filius natus, donatum quoq; si filia nata. n. 36. sq. Nisi filius ex alio marito sit natus n. 38. Caroli Vti verba dubia ad- ducuntur n. 39. sq. Limitatur secundo: nisi verba communiter alium habeant intellectum n. 41. Illustratur exemplo domus li- berè vendite n. 43. sqq. Limitatur tertio: Si quis ver- bis dubiis probare vult n. 47 Limitatur quarto: Si verba in alicujus favorem sunt ad- jecta n. 49. Limitatur quinto: quod in ob- scuris minimum sequen- dum n. 50. Et sexto: Si ex circumstantiis de mente constet n. 51. Limitatur septimo: Si quis pa- tro sibi reservaverit inter- pretationem n. 52. Ex dictis deciditur casus de 1. O. 2. Simus desideratis n. 53. sqq. In</p>
---	--

A 2

1.

2.

N ipsa præfatione addu-
xi: periculotum esse conscri-
bere contractum, hujus *in hoc*
capite excutiam rationem, con-
traria resolvam, ejusq; exempla
adducam subjectis limitationi-
bus. Periculosum esse contra-
ctum literis consignare proba-
tur *ex L. Veteribus 39. ff. de pactis,*

ubi regulæ loco traditur: quod verba obscura vel am-
bigua nocere debant illi, in cujus potestate fuit, legem
apertius conscribere. Qui vero consignat contractum,
verba ambigua apertius conscribere potuit, ergo con-
tra hunc facienda interpretatio.

3.

Inquirere autem, hac vice, non lubet in differentiam
obscuri & ambigui, quã vulgo in eo ponunt: quod obscu-
rum fit, quod varium admittit sensum, ambiguum vero
quod duplicem habet significatum *Gorb. in not. ad d. l. 39.*
adeoq; omne ambiguum est obscurum, sed non contra
Wiff. ad L. 114. ff. de R. J. n. 1. mihi enim hæc verba sunt sy-
nonyma idemq; denotant, quod hunc vel alium admit-
tit sensum, *Feliman. ad L. 39. ff. de pact. n. 1.* Nec multis

4.

disputabo, quomodo privati legem dicere possint, si
quidem frequens in jure, quod pactum & conventio
vocetur Lex contractus *L. 1. §. 9. ibi: hac lege & §. 12. ibi:*
præpositio certam Legem dat contrahentibus ff. de exercit:
act. eodem ergo sensu *in d. L. 39.* dicitur, quod ambigua
nocere debeant illi, qui legem apertius conscribere
potuit.

Id

SCRIBERE IN ACTU INTER VIVOS.

Id vero noto: *Legem hanc 39. ff. de pact. canonifa-* 5.
tam seu in corpus juris Canonici transcriptam esse, si-
quidem in Cap. 57. de R. J. in 610 legitur eadem conceptis
verbis: Contra eum, qui legem dicere potuit apertius, est
interpretatio facienda. Ex tam svavi concordia utri- 6.
 usque juris majorem regulæ nostræ firmitatem colli-
 go: quod in dubio semper contra scribentem contra-
 ctum facienda sit interpretatio. Hic enim apertius
 verba scribere poterat, quod dum non fecit, ipse in cul-
 pa est, culpa vero cuiusque sua, non adversario nocere de-
 bet *L. 155. pr. ff. de R. J.*

Nec diversum statuo, licet alter cum quo con- 7.
 tractum, verba concepta contractus vel legerit atque
 approbaverit, vel etiam sua subscriptione confirma-
 verit, quia Lex non distinguit, ergo nec nostrum est
 distingere. Nec est quod objicias (1.) eum qui sub- 8.
 scribit instrumentum in effectu haberi pro eo, qui in-
 strumentum conscripsit, *pr. Inst. de emt. vendit. ibi: vel*
manu propria, vel à contrahentibus subscripta. (2.) Æqua 9.
 lem adesse culpam in eo, qui obscure scribit, & in eo,
 qui obscura subscribit, poterat enim subscribens, ante-
 quam subscriberet, monere alterum contrahentium,
 ut ambigua & obscura clarius exprimat, omneque tollat 10.
 dubium, quod si neglexerit, in pari est culpa cum eo,
 qui contractus instrumentum concepit, extra dubium
 verò positum, quod in pari culpa, neutri adversus al-
 terum concedatur actio, vel præjudicium, sed culpa
 cum culpa compensatur *L. Item Melani. pr. ff. ad L. Aquil.*
L. Viro 39. ff. solut. matrim. Respondeo enim majorem 11.
 culpam in eo esse, qui instrumentum concepit, qui

6 CAP. I. PROBANS PERICUL. ESSE INSTRUM.

verba clarius scribere debebat, is enim qui aliquid legit, non aeq̄ facile singula considerare atq; perpendere potest verba, atq; ille, qui instrumentum concepit.

12 Quoties vero unus damnus pati debet ex illis, quorum uterq; in culpa est, toties damnus patitur is, qui in majori est culpa *arg. L. si ex pluriis 52. §. 1. in fin. ff. ad L. Aquil.*

13 Dicta declarabo alio exemplo; verba stipulationis dubia sunt, quæritur contra quem sint interpretanda § Uterq; in culpa est, tam stipulans quam Promissor; ille, quod non clarius vel interrogaverit, vel promittentem ad claram responsionem adegerit, hic vero in culpâ quod non clarius mentem declaraverit, quatenus obligatus esse velit;

14 Nihilominus verba dubia contra stipulantem interpretantur. *L. stipulatio 38. §. 18. ff. de V. Obl.* Sic in nostro casu, licet & concipienti instrumentum & subscribenti aliqua imputari possit culpa, nihilominus verba contra scribentem interpretanda, qui in majori est culpa, quam ille, qui contractum tantum descripsit.

15 Aliud non leve dubium contra textum *L. nostræ 39. ff. de pact.* moveri potest: quod scilicet verba dubia ab eo sint interpretanda, qui verba protulit. Sic sententia dubia ab eo interpretanda, qui eam tulit *arg. L. 46. ff. de Re jud.* Cum ergo dubium oriretur: an Judex sententiam à facultate Juridica ejus nomine conceptam interpretari possit, in Tribunali Wismariensi d. 27. Sept. 1673. decretum: acta ad facultatem remittenda esse, ut ipsa verba dubia interpretaretur, teste Mey. part.

Part. 1. D. 110. quam decisionem approbat excell. Stryck. 16
in introduct. ad praxin c. 23. §. 1. & in Us. Mod. ff. tit. de
Orig. Jur. §. 7. quia quisque verborum suorum opti-
mus est interpretis, Mev. d. Decis. n. 4. Sic Principis est
interpretari verba dubia & ambigua dati privilegii L.
191. in fin. ff. d. R. J. Actor quoque qui dubia verba libello
inlruit facultatem habet illa interpretandi L. 66. ff. d.
Jud. quidni ergo scribens instrumentum habeat facul-
tatem, verba dubia, quæ ipse scripsit, interpretandi?
 Repono enim in contractibus rem aliter se habere 17
 atque in casibus enarratis, extra contractum, & quoties
 quis jus constituit, vel alia quædam loquitur, vel scri-
 bit, toties loquenti & scribenti conceditur facultas
 dicta vel scripta sua interpretandi, quo etiam libelli
 interpretatio spectat, propter L. 66. d. Judic. In con- 18
 tractibus vero L. Veteribus 39. ff. d. Pact. locum sibi vind-
 dicat, quia contractus dependent à duorum consensu,
 ergo unus verba in sui favorem interpretari nequit.
 Brunnem. add. L. 66. de Jud. n. 3. judicia vero dantur in
 invitos, quæ ratio diverſitatis à Paulo luppeditur in
 L. 32. §. 1. ff. d. V. Obl. Breviter in L. 39. de pact. continetur
 regula; Verba dubia contra eum interpretanda, qui aper- 19
 tius legem contractus scribere poterat, hoc est contra
 concipientem, juxta Stryck. in Caut. Cont. sect. 1. c. 4 § 16.
 in legibus vero n. 17. & 16. adductis, continentur casus
 separati, vel exceptiones, vid. plurib. Mantiam d. Ta-
 cit. & ambig. corv. l. 2. Tit. 4. n. 99. sqq.

Nunc cogitandum mihi an L. Veteribus 39. ff. de 20
 pact. inter veteres & abrogatas sit referenda, an vero in
 viridi adhuc sit observantia? prius approbat Gran-
 weg.

3 CAP. I. PROBANS PERCUL. ESSE INSTRUM.

weg ad hanc L. 39. qva est facilitate in Legum desuetudine asserenda, etiam hunc notabilem textum hodie non observandum esse, vult. Alii vero celeberrimi Germaniæ Jcti, tum mortui, tum adhuc vivi Legem hanc 39 tanquam valentem, & in viridi observantia existentem adducunt. Stryck. supra jam adduxi, cui jungo *Brunnem. ad d. L. 39. n. ult. Felmann. ad eandem L. 39. n. 9. qui ex professo contra Autumnum & Græmweg.* legis hujus usum defendunt. Eandem Legem adduxit *Mev. P. 3. D. 180. n. 4. Wiffenb. ad ff. Vol. 1. Diss. XI. th. 40. Barbof. in axiom. lib. 19. c. 8. ax. 33.* ubi plures adducit, quos huc transcribere operæ pretium non existimo.

- 21 Imo ad publica negotia & pacificationes initas hanc Legem trahit *Celeberr. Grot. d. J. B. & Pac. lib. 3. c. 20. §. 16.* ubi contra eum qui Pacis conditiones dedit, verba dubia interpretanda dicit, quia
- 22 hic apertius loqui potuit. Verum enim vero si mores seculi proximè elapsi consulemus, conqveri necessum habemus: Regem Galliæ aliosqve potentiores, satis certa & liquida, sub specie tantum ambigui, nihilominus in suam traxisse utilitatem, hinc sedulo hortor omnes, quotquot negotium cum potentiore peragunt, ut pacta literis consignata, ante ratihabitationem & consummationem pluribus committant jure non peritis, sed prudentibus, qui usu rerum edocti, ex quibus verbis nova litigandi ansa capi possit, utre integra planam petant declarationem, ne vulneratâ jam causa remedia quærere necessum habeant.

- 24 In privatis negotiis innumera hujus Legis utilitatem confirmantia adducere possem exempla, cum
vero

SCRIBERE, IN ACTU INTER VIVOS.

vero, hac vice, brevitatis mihi amica sit, vel bina adducam, & quidem talia, quæ ab aliis Doctoribus ad nostram Legem adducta non esse, videam.

25
 Finge Advocatum cum cliente suo pactum ini-
 esse: quod pro certo honorario causam defendere debe-
 at, *donec fuerit decisa*, sententiâ latâ, provocatur, quæritur: an pro eodem salario, in secunda instantia, Advocatus, porro causam defendere teneatur, an vero novum petere possit salarium. Advocato novum ad-
 26
 judicant salarium *Carpz. Part. 1. C. 1. D. 24. Umm. in proc. Dispt. 2. n. 44.* & quos hi allegant *per cap. 14. X. de procurat. ubi licet appellationem prosequi non teneretur in vitiis.* Clienti favent *Schwend. ad Ekholt tit. de procurat. §. 13.* ad verba: *de jure siquidem*, Excell. Dn. Præses in *Syn. Jur. Priv. tit. de Procurat. n. 42. Donell. enucl. lib. 18. c. 16. lit. G.* qui se fundant in *L. 8. §. 8. ff. mandat L. 17. C. de Procurat. L. 1. §. fin. ff. ad Sc. Turpill.* Alii distinguunt, an
 27
 expressè verba directâ sint ad instantiam, & novum honorarium in secunda debetur *Mev. Part. 4. D. 249 n. 1.* idemque si expressè dictum: usque dum una definitiva sententia sit lata. *Muller. in prax. for. March. Ref. 54. n. 21. 22.* Si vero de tota causa defendenda, pro certo sala-
 28
 rio dictum, vel scriptum, tunc etiam pro eodem salario, in secunda instantia Advocati munus præstare tenetur, finita quippe causa dici non potest quâdiu in una aliqua instantia nondum est decisa. *Mev. d. D. 249 n. 1.* quæ sententia dubio caret, si scriptum: *bis die Sache gänzlich wird zum Ende seyn.* Verum quid si generaliter &
 29
 ambigue scriptum sit: *Donec causa sit decisa, bis sic wird abgeurtheilet seyn.* Ego ad *L. Veteribus 39. ff. de Pact.* recurrerem dicendo: Si Advocatus contractum

B

inno-

10° CAP. PROBANS PERICUL. ESSE INSTRUM.

innominatum, de causa pro certo honorario defendenda, concepit, contra hunc facienda est interpretatio, quia ut Jurisperitus verba clarius exprimere & conscribere poterat. Si cliens contractum consignaverit, pro advocatione terram sententiam, quia cliens apertius scribere debebat.

- 30° Quae hactenus inter recentiores quosdam Celebratissimos Doctores occasione *L. 17. C. de fid. Instr.* disputata sunt, de voluntate in scriptis contrahendi, notiora sunt, quam ut à me proluxa oratione repetantur, finge in pactis dotalibus, vel in instrumento emptionis, posita esse verba: *Es soll diese Ehegiftung oder Kauff Contract durch beyderseits Unterschrift vollenzogē werdē.* Verba vollenzogē werden ambigua sunt, latine enim afferri possunt; *consummari*, reddi quoque possent per *perfecti*, si primum sensum admittas, scriptura non erit de substantia, sed probata conventionē per testes, pactum vel contractus firmus erit, licet scriptura juxta praescriptum *L. 17. C. de fid. Instrum.* non sit utriusque manibus subscripta, quia consummatio nihil detrahit perfectioni contractus §. 1. *Inst. de oblig. ex cons.* Si vero vox vollenziehen denotet *perficere*, sine scripturae perfectione, nec pactum nec contractus perfectus erit. Ego salvis aliorum auctoritatibus recurram ad *L. Veteribus 39. ff. de pact.* & concluderem: Contra eum, qui instrumentum concepit, verba haec dubia esse, interpretanda, ita ut eo subscribente, alter qui nondum subscripsit, obligatus non sit, in scribentis enim potestate fuit, legem apertius contribere. *d. L. 39.* Quid erudite de simili casu scripserit & erudito orbi communicaverit nobilissimus JCtus Theodosius Schöpf.

SCRIBERE IN ACTU INTER VIVOS.

h

Schöpffer (*inperutili r. act. de Stat. Viduit. mur. p. 1. c. 4. lege-
re potes à n. 15. usq. ad n. 120.*) Alia solennis controversia **33.**
centū millia coronatorū importans ex eadem hac *Legē*,
39. de pact. in suprema Galliarum curia decisa. Spon-
sus scil. Sponsæ suæ centum millia donaverat, ea lege,
ut si improlis decederet, reverterentur ad hæredes
donatoris, nisi de iis sponsa disposuisset. Hæc in ulti-
ma voluntate de dicta summa disposuit, & die ult. Jun.
1614. iudicatum contra hæredes sponsi, qui apertius le-
gem donationi scribere potuisset, si dispositionem tan-
tum inter vivos restringere voluisset, teste Mornac. ad
d. L. 39. & ex eo Felmann. d. h. n. 12.

Superfunt regulæ nostræ limitationes, quarum **34**
prima sit: Nisi verosimile sit, scribentem aliud sensisse,
tunc enim pro scribente vel loquente verba capi pos-
sunt. In obscuris enim inspicitur solet, quod veri simili-
us est. *L. 114. ff. de R. J.* quæ regula iterum Jure Cano-
nico approbata est *Cap. 45. de R. J. in 6to.* Et verifi- **35.**
militudo prius attendenda quam nostra *Lex Veteribus*
39. d. pact. uti ad hanc Legem notat. *Brunn. n. 6. & idem*
Brunnem. in prelect. ad Cap. 45. de R. J. in 6to n. 6. ibi:
ampl. 2. Etiam si verba pro profereute sint intelligenda, ut
adeo limitanda L. Veteribus 39. ff. de pact.

Finge ergo sponsum suæ sponsæ in pactis dotali- **36**
bus, manu sponsi conscriptis, decem millia thalero-
rum donasse, si filium fulceperit. Uxor facta peperit
filiam, postea moritur maritus, quæritur an uxor, de-
cem millia petere possit, ratio dubitandi, quod non
filius, sed filia sit nara. Verosimile tamen scriben-
tem etiam filiam sub filio comprehendere voluisse, a-
lias apertius legem donationi scribere debuisset, sub
mascu-

B 2

mascu-

CAP. I. PROBANS PERICUL. ESSE SCRIBERE

- in masculino enim sexu comprehenditur fœmininus, sed non contra. *L. 45. pr. ff. de Leg. 2.* Verum quid si mulier hæc post mortem mariti, ex alio viro liberos susceperit? An donatum à priori marito petere potest, quia conditionem implevit? Resp. Verosimilius esse priorem maritum intellexisse: Si sponsa ex se filium suscepisset arg. *L. cum Vir 25. ff. de Cond. & demonst. ibi: Verisimile non est, de his liberis sensisse,* quia relictum in casu liberorum existentium, intelligitur de liberis communibus ex se. Goth. *ad d. L. 25. lit. mihi A. Brunner. add. L. 25.*
39. Sic Carolus V. Legato Regis Francisci Ducatum Mediolanensem petenti respondisse fertur: Et prorsus idem mihi placet, quod Fratri meo Regi Galliarum. Id quod legatus præpropere Domino suo retransmisit, velut re obventa Puffendorff. *d. J. N. & Gent. Lib. 5. S. 5. in fin.* cum tamen Carol. V. intelligeret, se eundem Ducatum sibi petere. Verum nisi excusationem à verisimilitudine petas, talis ambigua locutio defendi non potest, ita enim loquendum & scribendum, ut verba communiter intelligi possint. Si vero consideres Principem acquirendi cupiditate flagrantem, juxta illud: *plus ultra!* non facile tam considerabilem Ducatum alii concessurum esse, prudens Legatus facile jocum & illusionem subolfacere potuisset. Simili modo ablegatus cujusdam civitatis illusus, cum responsum: *rem suam in portu esse,* interpretaretur, quod petito suo satisfieri debeat, cum tamen loquens postea se excusaverit: se verba propriè intellexisse, quod controversia petentis fuerit de portu.
41. Dictæ limitationi, secunda quam proxima est. Atten-

INSTRUM. IN ACTU INTER VIVOS.

Attendendum esse, quod plerumq; fieri solet. Hinc iisdem continetur regulis *L. n. 4. d. R. J. & cap. 45. de R. J. in 6to*, quæ limitatio multis illustrari posset exemplis, nisi proposito prolixitas contraria esset. Unum adduco ex Doctoribus, qui ad *L. nostram 39. d. pact.* commentati sunt: Civitas quædam vendit domum quibus 43
und frey ohne einige Beschwerden / quæsitum an hæc verba importarent futuram immunitatem à muneribus realibus? finge Procuratorem Civitatis ejusve administratorem contractus formulam conscripsisse, an ex *L. veteribus 39. de pactis* respondendum, contra civitatem interpretationem esse faciendam, quia apertius legem contractus scribere potuisset? Non tamen sic 44
 decisum à *Morio P. 3. Dec. 180. & Brunem. ad d. L. 39. de Pact. n. 5.* Idq; recte, quia regulariter fundus sine censu & reliquis vendi nequit *per tit. Cod. sine censu vel reliqvo. fund. comp. non poss.* & quia hæc verba ex more recepto nunquam denotant onera futura, à Republ. imposita, sed tantum alia onera tam præterita quam præsentia extraordinaria, v. g. quod libera sit à pignore, reditu, censu & canone aliis præstando, verba ergo capiendæ sunt sensu eo, quo solent capi. *Mantic. de Tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 4. n. 102. sqq.* Verum si Civitas 45
 libera prædium hæctenus liberum sub dictis verbis vendat, aliud dicendum videtur juxta *Besold. in Th. pract. lit. B. n. 40. & Feltman. ad L. 39. de Pact. n. 16.* Quia immunitas ab omnibus oneribus fundi quasi coheret, & sic in dubio ad quemcunque transit possessorem. Nisi iterum dixeris: rem olim tributis obnoxiam. 46
 fuisse, quamdiu vero immediate in dominio fuit totius civitatis vel Reipubl. nihil solutum fuisse, ne civitas

14 CAP. I. PROBANS PERICUL. ESSE INSTRUM.

tas a se ipsa pecuniam expetuisse videretur, hoc enim casu onera realia, alias consveta reviviscere, si res privato vendatur, idq; ex more regionis, dixerim.

47 Tertia limitatio nostrae regulæ sit: quod verba dubia contra eum, qui verbis dubiis quid probare intendit, interpretanda sint. Probatur arg. *L. favorabiliores rei quam actoris sunt partes* 125. de R. J. actoris vero regulariter est probare *L. 2. ff. de probat.* obscura enim probatio, in effectu non est probatio, quia verba cum effectu capienda sunt *L. 5. §. 2. ff. ne quis eum qui*

48 *in jus vocat. vixim.* quam limitationem facile admitto, si scribens contractum verba dubia pro se adducere velit, propria enim ipsi obstat culpa, quod non apertius legem scripserit. Si vero adversarius, qui verba contractus non concepit, verba dubia contra scribentem adducat, utiq; aliquid juxta *L. 39. de pact. & L. 21. ff. de contrah. emt.* operantur, quia interpretatio fit contra scribentem.

49 Majoris momenti videtur quarta limitatio quod verba dubia contra eum interpretari debeant, in cujus favorem sunt adjecta, fundatur in *L. 21 & 33. ff. de contrah. emt.* in quibus interpretatio fit contra venditorem in *L. 34. pr. ff. d. contrah. emt.* interpretatio fit contra emptorem, simili modo interpretatio fit contra stipulantem, *L. 38. §. 13. & L. 99. ff. d. V. obl.* quia in ejus favorem fit stipulatio.

50 A qua non multum aliena est quinta limitatio: quod in obscuris id, quod minimum, sequendum sit. prob. *L. 9. & 34. ff. d. R. J. & cap. 30. de R. J. in 6to.* Cui sextam jungo: quod ex circumstantiis de mente & voluntate contrahentium judicandum sit *L. 34. ff. de R. J.*

L. 67.

SCRIBERE IN ACTU INTER VIVOS

L. 67 ff. eod. quæ si haberi possit non adeo stricte inhærendum est verbis. L. 219 ff. de V. Sign. c. 8. X. eod.

Aliam limitationem nostræ regulæ affert excell. Stryck in sæpe laudatis *Caut. Contract. Sect. c. 4. S. ult.*, nisi scribens contractum sibi reservet facultatem verba dubia interpretandi. Quo tamen casu si contrahentes in interpretatione verborum non convenient, non simpliciter standum est interpretationi scribentis, sed adversario liberum est, provocare ad arbitrium boni viri, seu judicis arg. L. 6. L. 76. ff. pro socio, plura de hoc casu si legere quis cupiat evolvet excell. Stryck. in d. *cautel. contract. sect. 2. c. 1. §. 42.* in quibus nunc acquiescere lubet.

Antequam cap. 1. relinquo ex Harsdorteri *Schau- 53.*
 platz Lust und Lehrreicher Geschichte hist. 87. adduco
 sequentem casum, verbis à dicto authore conceptis:
 Ein Italiæner schreibt von Genua, sein Mann in His-
 spania soll ihm 1. O. 2. Affen senden / (das O. ist so viel
 als Ove, oder) der Kauffmann sendet 53 / weil er nicht
 mehr bekommen können. Der Genuer beklaget sich /
 daß er so viel nicht befohlen / sondern nur einen oder
 zwey haben wolte / welches er leicht errathen können.
 Der Hispanier sagt: Daß die Schuld sein / weiln er
 deutlicher schreiben können / und will die Affen nicht
 wieder annehmen. Hierüber ist eine grosse Recht-
 fertigung entstanden. Si regulam L. *Veteribus* 39. ff. de
act. applicabis, pro Hispano sententia ferenda, quia 54
 Genuensis integris literis scribere potuisset, quot simi-
 as desideret. Si vero limitationem primam n. 34. 35.
 propositam applices, pro Genuensi sententia ferenda,
 quia

- quia verisimile non est, aliquem integram centuriam
 55 simiarum, etne ganthe compaignie, alere voluisse. Mi-
 hi distinguendum videtur: an puncta inter numeros
 distinctè posita appareant, & Genuensi victoriam con-
 cederem, quia & verisimilitudo & distincta puncta,
 quæ non sine effectu posita, pro Genuensi militant.
 Si nulla adsint puncta, pro Hispano sententiam profer-
 56 rem quia numeri 101, pro centum & duobus vulgo
 leguntur, atq; nego verisimilitudinem ei contrariari,
 quia Hispanus credere potuit, plures adesse emto-
 res, quorum singuli simiarum agilitate delectentur;
 57 Verum quid si Genuensis puncta aduisse affirmet, Hi-
 spanus neget, affirmanti injungerem probationem
L. 2. & 23. ff. de probat. quæ tamen vix aliter, quam per
 juramenti delationem expediri possët.

CAPUT. II.

probans

PERICULOSUM ESSE INSTRUMENTUM
SCRIBERE IN ULTIMA VOLUNTATE

SUMMARIA.

P ericulosum est in ultima voluntate testamentum conscribere	n. 1	rum	n. 8.
Exemplo Notarii, qui imperite testamentum conscribit.	n. 2	Periculosum Sacerdoti testa- mentum conscribere si non sit Notarius	n. 10. 11.
Sacerdos officio Notarii fungi non potest.	n. 6.	Sitamen à rustico rogatus præstat tantum culpam latam	n. 12.
Nisi id fieri possit sine negle- ctâ Sacrorum	n. 7.	quod etiam ad actus inter vivos applicari potest.	n. 13.
Idem in præceptoribus Schola-			peri-

CAP. II. PROB. PERIC. ESSE INSTR. SCRIB. IN ULT. VOL. 17

periculosum est, testamen-
 rum conscribere, si scri-
 bens in eo tutor con-
 stituatur n. 14
 Testamentum conscribens si
 sibi legatum adscribat, te-
 gatam perdit n. 17.
 Et tanquam falsarius puni-
 tur n. 18.
 nisi quis in ignorantia fue-
 rit juris n. 19.
 hinc miles excusatur n. 21.
 Mulier n. 22.
 periculosum est per filium in
 potestate constituam sibi le-
 gatam adscribere n. 25.
 aliud si filius emancipatus
 adscribat. n. 26. seqq.
 periculosum est filio, in pote-
 estate constituto legata ad-
 scribere n. 28.
 filio emancipato vero adscri-
 bere impune licet n. 29.
 ut & maritus uxori n. 30.
 non vero sibi in testamen-
 to uxoris n. 31.
 Notatur hinc Du. de Lyncker.
 n. 32.
 Dicta ampliantur licet con-
 sensu testatoris quis sibi
 adscribat. n. 34.

ampliat, licet testator ge-
 neraliter subscripserit
 n. 35. seqq.
 quotamen casu remissio pa-
 na impetratur n. 37.
 ampliat, ut non valeat, si
 cet idem diverso tempore
 sit adscriptum. n. 38.
 ampliat, si sibi quid adscri-
 bat, quod sibi utile esse
 potest. n. 39.
 Secus si nullam habeat utili-
 tatem. n. 40.
 ampliat, si quis se scri-
 bat heredem. n. 41.
 Fidei commissum tamen sal-
 vum manet n. 43.
 an filius sibi adscribere possit
 n. 44. seqq.
 adhuc tamen differentia est
 inter filium & extraneum
 contra Excellent. Stryck.
 n. 49.
 Dicta pro a iudiciis firmantur.
 n. 50.
 An in testamento reciproco
 locum habeat. n. 51. seqq.
 Quid si testamentum reci-
 procum iudici sit oblatum
 n. 55. seqq.
 Dicta confirmantur Responsio
 Rintelens.

Rintelensum	n. 58	sqq.	quam testamentum nun-
Dicta extenduntur ad No-			cupatrum
tarium	n. 68.		n. 70. sqq.
Nisi dispositio valeat tan-			Vel in iudicio testatori sue-
			rit praeserta.
			n. 73.

1. **R**omissi in praetatione facti memor, in hoc cap. 2. ostendendū mihi est, periculosum esse in ultima voluntate instrumentum conscribere; Quod probo exemplo Notarii, qui imperitē testamenti instrumentum confecit,
2. non adhibitis omnibus solemnitatibus in Const. Maximil. de Notariis, praescriptis, hic enim haeredi atq; illi, cui damnum inferitur, si testamentum pronuncietur invalidū ad interesse tenetur per d. Const. §. 1. ibi: *Dass sie wiederkehrung der Schaden/ūn interesse, denē so durch sie versūmet/ oder versūhret werden/ zu thun schuldig sind & Tit. 4. von Appellation instrumenten §. 2. ibi: Die weil sie sonst ihrer Unwissenheit halber/ den Bartheyen/ so von ihnen versūmet würden/ ihr interesse abzulegen (schuldig sind) adde Tit. von Testamenten §. 12. Verum qua*
3. actione? An locati an L. Aqulia, an utili in factū si agrimentor falsum modum dixerit? Locati actio locum habere videbatur, quia Notarius officium non exequitur gratis per Const. Maximil. §. 15. sive auctoritate iudicis, sive ad instantiam privatorum illa expediat, quae sui sunt officii. vid. *Meu. Part. 3. D. 332.* Verum cum honorabile sit Notarii officium, ei non tam merces quam honorarium & salarium debetur, vid. *Carpz. Jpr. Const. Lib. 1. D. 90. n. 5.* adeoq; actio praescriptis verbis dicenda erit, si ex contractu quis agere velit L. 5. §. 2. ff. praescript. Verb. Actio vero in factum: si agrimentor

SCRIBERE IN ULTIMA VOLUNTATE

19

for utilis non est, quia in eâ culpa tantum lata vindicatur L. 1. §. 1. in ff. si mens. fals. modum. Excellent. Dn. Stryck. in tract. de Caut. Testam. c. 2. §. 2. eam vocat actionem in factum. Ego actionem L. Aquiliæ instituerem, in quâ imperitia annumeratur culpæ, §. 7. Inst. d. L. Aquil. & culpa vindicatur levissima L. in L. Aquilia 44. ff. ad L. Aquil. Vel conditionem ex Const. Maximil. arg. L. un. ff. d. Condict. ex Leg. vel implorationem officii Judicis.

Dicta de Notario, extra dubium quoque applicanda sunt ad Sacerdotes, si officio Notarii fungantur. Quæstio tamen præjudicialis prius excutienda videtur: an Sacerdos munere Notarii fungi possit? Neg. clare fundata est in Cap. sicutis. X. Ne Clerici vel Monachi negot. secularib. se immisceant. Cui sententiæ purè subscribo, si per operam Notario incumbentem, occupationes sacrae impediuntur. Si verò sine neglectu officii ecclesiastici Notarii officium expedire possit, & illa didicerit, quæ ad officium Notarii spectant Sacerdos simul esse potest Notarius. Brunnem in Jur. Eccl. Lib. 1. c. 6. memb. 10. §. 9. Id quod etiam in Præceptoribus Scholarum pro- cedit juxta Carpz. Jpr. Consist. L. 1. D. 90. Ubi rescripto Consistorii supremi Dresdensis hoc illustrat, ibi: Ihr wollet ihm / so viel ohne Versaumnis seines Schul- Amtes geschehen kann / sein Notariat-Amt zu exerciren verstaten. Ne vero autoritas Juris Canonici nobis obstet, ecce eidem opponam Constit. Imperii, Maximilianici scil. de Notariis §. Es ist auch so- ibi: Er wäre dann Doctor, ein Raths herr / Mönch oder Clericus, doch dieselbe (so sie sich haben bitten lassen) sind schuldig ihre Protocolle zu öffnen. Ubi clarè dispositum, quod Clericus, si velit, simul officio Notarii fungi possit, quæ

C 2

Constit.

66 CAP. II. PROBANS PERICUL ESSE INSTRUM.

Constit. cum propria sit. Germaniæ præfertur ordinationi Papæ, nullum jus in Germaniam habentis, nisi quatenus ejus Decretales ex libera voluntate sunt receptæ.

10. Dixi quid juris sit, si Sacerdos simul sit Notarius, si verotalis creatus non sit, nihilominus verò ad ultimas voluntates conscribendas imperitæ plebeculæ se offerat, & in solennitatibus quid negligat, idem dicendum puto, quod actione L. Aquiliæ teneatur ad omne interesse, cum affectare quisque non debeat, in quo vel intelligit vel intelligere debet, infirmitatem (sublime imperitiam §. 7. Inst. d. L. Aquil.) suam, alii periculofam
11. futuram L. idem jure 8. ff. ad L. Aquil. Duplex enim hic occurrit culpa, primum quod se immiscuerit rei ad se non pertinenti, deinde, quod artificium condendarum ultimarum voluntatem professus, nil tamen minus, quam hoc didicerit, quæ imperitia culpæ annumeratur, ut conceptis loquitur verbis Dn: Stryck: ad Brunnem. Jus Eccles. lib. 1. Cap. 6. membr. 10. §. 9. ad verb. Notariatus officium.
12. Verum, quid si Sacerdos à rusticis rogatus sit, ut testamentum eis conscriberet, & tunc ex imperitiâ aliquid circa solennia neglexisset? hoc casu Sacerdotem tantum de lata culpa teneri, dixerim arg. L. 1. §. 1. ff. de Mens. fals. mod. dixerit, quia operam beneficii loco præbet. L. 1. pr. maxime si imperitiam tuam impletantibus indicaverit. Nec refert Sacerdotem à rusticis mercedem accepisse, propter ultimam voluntatem conscriptam arg. d. l. i. §. 1. ibi: Sed & si mercedem accepit, non omnem culpam eum præstare.
13. Dicta hæctenus de Notario & Sacerdote, etiam ad alios homines, & ad actus inter vivos applicari possunt,

tant, mihi sufficiat occasione ultimarum voluntatū hæc adduxisse. Periculosum est ultimam conscribere alicujus voluntatem, si testator scribentem constituat tutorem, is enim qui se ipsum tutorem scripsit, suspectus habetur, quia ultro tutelam affectasse censetur *L. Uxori 18. §. 1. ff. ad L. Cornel. de fals.* adeoq; non valet tutela ut testamentaria, licet alias Patris consilium in jure censeatur optimum pro liberis *L. Nec in eā 22. ff. ad L. Jul. d. Adult.* Si tamen Judex videat, tutorem esse idoneum, & pupillo prodesse posse, eum tutorem dare non prohibetur, quo casu valet tutela ut dativa *d. L. 18. ff. ad L. Cornel. d. fals.* Prætor enim utilitatem pupillorum sequitur *L. utilitatem 10. ff. de Confirm. Tutor.* Adhuc aliud vero incommodum sentit is, qui se in alieno testamento tutorem scripsit, quod scilicet se excusare non possit, si à Magistratu datus sit tutor *d. L. 18.* videtur enim defuncto promississe, quod tutelam gerere velit *L. Ex sententia 29. ff. d. testam. tutel.* qui verò promittit defuncto tutelam gerere, ille amittit suas exceptiones *§. 9. Inst. de Excusat. tutor.* nisi forte post conscriptum testamentum, nova superveniat causa excusationis, quia futuro juri nemo renunciasse censetur.

Ad aliud nunc proprium ultimarum voluntatum accedo, & probo: periculosum esse ultimam conscribere voluntatem, si scribenti legatum sit relictum. Si enim scribens testamentum, sibi quoq; legatum vel fideicommissum adscripserit, perdit non tantum legatum vel fideicommissum *L. 1. ff. d. bis, quæ pro non script.* Sed insuper tanquam falsarius punitur *L. 6. ff. ad L. Cornel. d. fals. L. 15. pr. ff. eod.* ubi verba Edicti divi Claudii referuntur sequentia: *Ut si quis, cum aliterius testamentum*

vel codicillos scriberet, legatum sibi, sua manu scripserit, perinde teneatur, ac si commississet in Legem Corneliam, & ne vel iis venia detur, qui se ignorasse edicti severitatem
 19. *pretendunt.* Ex ultimis his verbis colligo: Ignorantiam Juris non excusare, quia Lex ex ipso facto dolum colligit. Imperator tamen Alexander in *L. Scto 3. C. d. his qui sibi adscrib. in testam.* ab hac severitate receffit, & veniam deprecantibus ob ignorantiam, eam dedit, in quibusdam tamen editionibus vox: *raro*, interta est, ut sensus sit: Divi Principes veniam raro dederunt, quia tamen amplissimo ordini idem adscribitur, cui tamen jus aggratiandi non competit, rectius particula: *raro*, omittitur, maxime cum hæc poena veniam ob ignorantiam petentibus simul dictitata sit, quod relictum & sibi adscriptum petere non debeant.

21. Miles quoque si in testamento commilitonis sibi legatum adscripserit, si id errore & ex juris fecerit ignorantia, liberatur à poena *L. Cornelie*, sed legatum adscriptum, nec hoc casu, miles petere potest. *L. Quid adhibitus. s. C. d. his qui sibi adscrib. in testam.*

22. Quid ergo de Mulieribus dicendum, an hæc excusantur in severo hoc edicto, propter juris ignorantiam? Verba quidem si quis in edictis prohibitoriis utrumque sexum complectuntur *L. si quis 7. §. 1. ff. de Jurisdic.* Ergo & foeminam puniendam esse censeo, si sciens contra Legem peccaverit. Si vero ignorantiam juris prætetat, à poena quidem liberata erit, sed legatum petere non potest *arg. L. s. C. d. his qui sibi.* Et huc traho *L. Divus 15. §. 4. & §. 5. ibi: quæ dictante Matre sua per ignorantiam juris legatum sibi scripserat ff. d. L. Cornel: d. fals.* Nec singulare hic aliquid agnosco in Matre, & filia, sed exem-

exempli loco has personas appositas esse censeo. Ratio: quia Iustus rationem decidendi in juris ignorantia fundasse videtur, adeoque Gothofredi sententiam ad *d. L. 15. §. r. meam facio*: Mulieri, quæ sibi aliquid adscribit, poena remittitur, ob juris ignorantiam. Cum vero ex adducta *L. 3. C. de his qui sibi* traditum à nobis sit, omnes qui veniam deprecantur ob ignorantiam, hodie eam impetrare, corruente tamen legato, dubium hoc relinqui videtur: ergò inter masculos & foeminas nulla differentia; Hanc tamen superesse censeo, quod in masculis scientia juris, in foeminis vero ignorantia praesumatur, adeoque ex eâ non lædantur *L. Regula 9. pr. ff. d. jur. & fact. ignor.*

24

Periculosum autem est alterius ultimam voluntatem non tantum propria conscribere manu, & sibi legatum adscribere, sed etiam periculosum, si quis filio committat ut tertii testamentum scribat, scribentis Patri vero legatum adscribat *L. 15. pr. ff. ad L. Corn. d. falsi*; ibi: *qui per filium, quem in potestate habet, legato honoratur.* Quæ verba mihi novum dubium crearunt: an ergo diversum, si quis per filium emancipatum vel per extraneum sibi legatum, consensu tamen testatoris, adscribi curet? Ratio dubitandi satis est evidens, quia quod quis per alium facit, per se fecisse putandus est. Mihi tamen contraria probabilior videtur, quia Lex prænalis strictè interpretanda, maximè si tale quid prohibeat, quod alias est de genere permissorum, accedit, quod in *d. L. pr. expresse mentio fiat filii, qui in potestate est*, argumento ergo à contrario ducto, quod in ff. fortissimum dicitur *L. 1. pr. ff. d. offic. ejo. cui mandat. juris d.*, aliud dicendum est, si quis, qui alicui adscriptit legatum

25

26

27

- legatum, non fit in potestate ejus, cui legatum adscribitur.
28. *plit.* Is, verò idem subit periculum SCti Claudiani, qui non quidem sibi, suis tamen quos in potestate habet legatum adscribit. *L. Filius emancipatus 14. pr. ff. d. L. Corn. de fals. ibi: nobis vel his quos in potestate habemus, adscribere legatum adeoque quæstio hæc expressè decisa est, secus atque credit Carpzov. Dec. 151. n. 16.*
29. Ex dictis verbis iterum colligo: Filio emancipato, fratri vel alii conjuncto legatum adscribi posse per *text. expr. L. impuborū 22. §. 2. ff. L. Corn. d. fals. ubi filio emancipato rectè adscribitur legatum & filius Matri adscribere potest. L. 11. §. ult. ff. d. tit. Maritus quoque uxori legatum adscribere potest L. Uxori 18. pr. ff. d. tit. ibi: Uxori legatum in alieno testamento scribere non prohibemus. At*
30. si Maritus in testamento Uxoris suæ, sibi adscribat legatum, adhuc incidit in pœnam L. Cornel. & SCti *L. Quæ in testamento 4. C. de his qui sibi adscrib. in Testament.*
31. Ex dictis liquet, quantopere à juris nostri fundamentis aberrant JCti Jenentes, quando in celeberrimi de Lyncker *Decis. 664. part. 2. Mens. April. 1695. responderunt: Unde in patre & emancipato par est ratio, quippe quod huic ab intestato aliquando successurus esset. Ratio enim hæc directo contra apertam L. 22. §. 2. ff. ad L. Corn. d. fals. ne vero excipias, olim Patrem emancipato non successisse, ecce aliam L. 1. pr. ff. eod. ubi patri permittitur filio in potestate constituto impune adscribere legatum in testamento commilitonis, addita ratione, quia Patri non acquiritur, spes vero succedendi, & in hoc, & sequenti casu d. L. 11. §. 1. ubi filius Matri impune adscribit, adeff, quod in eo legato aliquando*

SCRIBERE IN ULTIMA VOLUNTATE.

aliquando succedere possint, præsens enim utilitas æstimatur quæ immediatè in scribentem redundat, non vero illa, quæ aliquando speratur. Adeoq; evidens est (contra *Decis. 664. Lynckeri*) insignem subesse diversitatem, an Pater adscribat filio in potestate constituto, an vero adscribat emancipato.

Dicta hæcenus de periculo, quod subit conscribens testamentum, si sibi legatum adscribat, locum quoq; habent, licet probare velit, illa quæ scripta sunt, voluntate testatoris, vel eo dictitante scripta esse. *L. 14. pr. ibi: jussu Patris L. 17. §. 2. Et. 3. ff. d. L. Corn. de fals. L. 1. ibi: Patre dictante Et. L. 3. ibi: quamvis dictante testatore: de his qui sibi adscrib. in testam.* Nec prodest, si testator testamentum sua subscribat manu, vel addat illa, quæ in hoc testamento continentur, suam propriam ac constantem esse voluntatem. *L. Divus Claudius §. 1 ff. d. L. Corn. d. fals. ibi: nec generalem subscripti- onem testatoris valere, adversus SCti autoritatem.* Sed in persona extranea desideratur ut specialis mentio fiat legati, quod testatoris voluntate à scribente testamentum adscriptum sit. *L. 1 §. 8 ff. d. L. Corn. d. fals. qui verò voluntatem testatoris probet, facilius pænæ remissionem impetrat, maxime si sponte se emolumento legati carere velle, profiteatur L. 3 C. d. his qui sibi adscrib. in testam.* Id vero non prodest scribenti, quod diverso tempore & in codicillis & in testamento sibi legatum adscripserit. *L. 22. §. ff. d. Leg. Corn. d. fals. quia utroq; tempore contra Leges peccavit.*

Hæcenus ostendi satis periculosum esse si quis scribens testamentum sibi legatum adscripserit, nunc ampliandum hoc, ut idem obtineat, si tale quid scribat.

D

- bat, quod ulla ratione utilitatem scribenti afferre potest *L. 22. §. 10. in fin. §. 11. ff. de L. Corn. de fals. L. 2. C. de his qui sibi adscrib. ibi: aliquod emolumentum*, quoties vero tale quid scribitur, ex quo scribens nullum habet commodum, toties contra SCrum non peccat *d. L. 22. §. ult. v. g. si exheredet vel sibi legatum adimat.*
- 40 *41* Dubium movet Carpz. *in Dec. 151. an dicta etiam procedant, si quis se scribat hæredem, variisq; argumentis affirmativam defendit, quem etiam sequitur Brunnem: ad L. 14. ff. ad L. Corn. d. fals. n. 2. exidentitate rationis & majoritate ejusdem.* Sed his ambagibus opus non est, quia & hic casus claris & perspicuis verbis in Legibus decitus est. vid. *L. 1. ff. d. his, quæ pro non script. ibi: Si quis NB. hæreditatem vel legatum adscripserit quæritur an hæreditas vel legatum pro non scripto habeatur?*
- 43 Si vero sibi adscribens hæreditatem vel legatum fidei commissio gravatus sit, id quod sibi adscripsit non valet, valet tamen fideicommissum, ad quod præstandum hæres obligatur *L. fin. ff. d. his quæ pro non script. habent.*
- 44 In filio sibi adscribente hæreditatem vel legatum aliqui & quidem pleriq; limitationem faciunt, quod in eo SCrum cesset per *L. 1. C. d. his qui sibi adscrib. in testam. quam legem Brunnem, in Comm. Cod. ad d. tit. n. 5. restringit: modo non majorem portionem sibi adscribat, quam ab intestato competeat. Celeberimus Stryk. vero in Caut. Testam: c. 15. §. 9. ad portionem legitimam hunc textum restringit, in reliquis autem bonis eadem cautelâ opus esse putat, quâ in extraneis. Evolventi autem mihi digestorum volumina*
- 45

lumina, apparet, Paulum eundem casum de filio emancipato proposuisse in *L. filius emancipatus 14. pr. ff. d. L. Corn. de fals.*, sed eum eadem pœnâ, quæ alii adscribentes teneri, decidisse ibi: *emancipatus filius eadem pœnâ tenebitur, licet NB. jussu Patris scripserit.* Et filiumfam. in potestate constitutum tantum excipit, ita tamen ut subscriptionem testatoris habeat. Quid ergo de tam evidenti dicemus anti-
 nomia? An Lex Codicis ante trecentos annos, antequam Justinianus ad Imperium venit, lata, derogare potest digestis? Tentabimus conciliationem dicendo: Legem *14. ff.* continere regulam *L. 1. C.*, verò exceptionem, si scilicet filius sit solus & unicus heres patris defuncti, cui etiam sine testamento competit bonorum possessio. Hoc calu, quia nullius mei tui potest præjudiciû, cessabit *L. Corn. & S. C. i. pœnâ arg. L. Quid sit falsum in fin. ff. d. L. Corn. de fals.* ibi: *non qui alias in computatione vel ratione mentiuntur.* Quod si divinatoriam dixeris resolutionem, meliorem mihi des, salva tamen *L. 14. ff. d. L. Corn. de fals.* Interim autem me data approbata est a Perez ad *C. tit. d. his quæ sibi adscribi. in test. n. 5.* In casu ergo obviente, si filius unus propria sibi manu, legatum præcipuum sibi adscripsisset, in præjudicium aliorum liberorum sequeretur dispositionem *d. L. 14.* quia & filius Patris voluntatem circumvenire potest. Stryk. *d. Caut. Testam. c. 15. S. 9.* In quo, in effectu cum Viro Excellentissimo consentio, (quod vero in fine addat: quoad reliqua bona eadem cautela erit observanda, quam in præcedentibus commendavi, ubi specialem testatoris desiderat approbationem, rejecta generali, in eo ea-

28 CAP. II. PROBANS PERICUL. ESSE INSTRUM:

tenus à Viro Eminentissimo modeste dissentio, quod in filio sufficiat subscriptio Patris generalis, per textu perspicuum in L. 1. §. 8. ff. d. L. Corn. de fals. ibi: *inter filium & extraneum testamentum scribentes hoc interest*, quod in extraneo, si specialiter subscriptio facta est, pœna cessat, & capi potest, in filio vel generalis subscriptio sufficit, & ad pœnam evitandam, & ad capiendam. Quæ verba cum luce sint clariora, pluram non addo.

- 50 Adductas à me Leges adhucodie in usu esse non est dubitandum. Si quis præjudiciis delectetur, ea adscribo: Sic judicatum esse Lipsiæ à FCte Jurid. mens. Jul. 1631. teste Carpz. P. 3. C. 3. D. 9. in fin. & Finckelth. Obs. 101. n. 17. Simili modo judicatum ibidem mense Aug. 1632. teste Carpz. d. l. & die 12. April. 1633. Finckelthuf. d. l. n. 16. Sic responsum Jenæ Mens. April. 1695. teste Lynckero P. 2. D. 664.
51. Restant tamen aliqua adhuc dubia, nunc excutienda, sic dubitatur an dicta à nobis in testamentis Conjugum reciprocis locum habeant? Ratio dubitandi, quod uxor marito facultatem dare possit de suis bonis disponendi, quæ dispositio valida, si modo uxor sua subscriptione dispositionem mariti confirmet. Carpz. P. 3. C. 2. D. 13. n. 7. Accedit Uxorem superstitem, testamentum mariti manu conscriptum, pro se adducere & successionem prætereendere posse, ergo idem in casu inverti obtinebit, si uxor præmorta, quicquid enim juris in altero correlativorum illud quoque obtineat in altero, arg. §. 3. Inst. d. Societ.
- 35 Nihilominus & in hoc casu idem juris esse, quod supra traditum intrepidè statuimus, ita ut maritus sua manu

conjuges simul testamentum condere & in eadem charta, se reciprocè hæredes instituere, & talia testamenta, quamvis re ipsa duo & diversa sint testamenta unius tamen solennitatibus expediri possint, arg: *L. licet 19. C. de pact. ibiq; Balduin. Salicet Ca. frenl. & DD. commun. Oldrat. Cons. 174. Gail. Lib. 2.0. 117.*

59 Und dann/ aus der Copia dieses Testaments und den Bericht erhellet NB daß daselbe / auff allen Blättern / von beyden Eheleuten unterschrieben/ und unterschiet / und auff beyder Eheleute Begheben/ von dem damahligen Stadtschultheissen / und beyden Bürgermeistern/ nachdem ihnen dieses Testament von beyden Eheleuten NB verschlossen vorgezeiget / mit Bericht / daß in demselben ihr letzter Will enthalten wäre/ als ein gerichtlich Testament auffgenommen/ und von ihnen durch ihre eigenhändige unterschriefft / und beygedruckten Ambt- Siegel confirmiret worden. Also dieses Testament / als ein Testamentum ad acta conditum, anzusehen/ und zu halten ist/ per radita Berlich. P. 3. C. 4 n. 9. 99.

60 Jedoch aber weilten Titius, das ganze Testament und also auch diesen §. Ertheile sich auch fünftens zu (worn die Wit. Testatrix Seja NB. ihren Ehe- Herren den Titum hinwiederumb zu ihren Universal Erben eingesetzt hat:) mit seiner eigenen Hand geschrieben. So halten wir dafür: Daß solch Testament/ so viel der Seja Güter/ und Verlassenschaft betrifft / allein von deswegen zu recht unkräftig und nicht beständig sey. Folglich der Seja Verlassenschaft/ durch solch Testament/ auff ihren Ehe- Herren selbigen nicht / sondern vielmehr auff der Testatricen hæredes

redes ab intestato devolviret / und dieselbe dazu zu
admittiren seyn.

Sintemahl nicht allein ins gemein bekandten 61
Rechtens: quod scriptura illa, quã, sibi aliquis in
alterius testamento legatum vel fidei commissam ad-
scribit, de falso suspecta, adeoq; prohibita sit, ut non
solum illud, quod sibi quis adscripsit, pro non scri-
pto, & nullo habeatur, sed etiam tatis scribens pce-
nã L. Cornelie de falsis teneatur L. 1. §. 7. L. 6. L. 14. L.
15. ff. ad L. Cornel. d. fals. L. 3. C. d. his qui sibi adscrib. in te-
stam. ibiq; Salicet & Dd. Commun. Sondern auch
insonderheit einem Ehe - Mann dergleichen in Testa-
mento uxoris sich zuschreiben verboten ist per L. 4. C.
qui sibi adscrib. in testam.

Und ob zwar das SCtum vel Edictum Claudia- 62
num, worinne dergleichen verboten / nur von Lega-
tis und fideicommissis redet / so ist doch eadem, imo
major ratio prohibitionis bey demjenigen / so gar das
Testamentum alterius schreibt; ideoq; idem jus
statuendum, ut in terminis docet Carpz. D. 151. per
L. 15. §. 3. ff. ad L. Cornel. d. fals. L. 3. C. qui sibi adscrib.
in testam. ibi: aliquod emolumentum,

Es thut auch nichts zur Sache / daß die Testa- 63
trix. das Testament auff allen Blättern / bis zu
Ende / mit ihrer eigenen Hand unterschrieben / und be-
siegelt habe. Siquidem ad hoc, ut ejusmodi adscri-
ptum, in alterius testamento. valeat, nuda testatoris
subscriptio; & subsignatio, etiamsi constet, quod te-
stator testamentum dictaverit, non sufficit, sed præ-
cise requiritur, ut aliunde constet, id quod sibi ali-
quis adscripsit, ex voluntate testatoris adscriptum
esse scil. ut subscriptione sua speciali se declaraverit
testa.

32 CAP. II. PROBANS PERICUL. ESSE INSTRUM.

testator, se adscriptum illud scribenti dictasse, aut NB
prælecto ipsi testamento, illud adscriptum approba-
verit d.L. 1. §. 8. L. 15. §. 1. 3. ff. ad L. Cornel. d. fals. L. 2. L. 4.
C. de his qui sibi adscrib. in testam. Brun. in L. 14. ff. ad
L. Cornel. de falsis n. 2. Carpz. P. 3. C. 3. D. 10.

64 Noch weniger aber ist hiebey zu attendiren/ daß
NB der Stadtschuldheiß/ und beyde Burgemeistere/
das Testament unterschrieben/ und mit ihren respecti-
ve Amts und Stadt. Siegel bekräftiget / und dabey
attestiret/ daß beyde Eheleute solch Testament in ih-
rer Anwesenheit unterschrieben haben. Sintemahl
aus ihrem dem Testament beygefügeten Attestato
zwar erhellet/daß sie nomine Titii, nach dem Hauße/
wo die Testirende Eheleute gewohnet/ beruffen wor-
den/ nicht aber das sie zugleich nomine Seja und zwar
in specie ad actum testandi erfordert worden/ wie de-
nen Rechten nach geschehen sollen. L. 21. §. 2. ff. qui
testam. fac. poss. Farin. d. Test. qv. 61. n. 55. Berlich, P. 3.
Concl. 4. n. 17. Gail. lib. 2. O. 117. n. 2. 3.

65 Über das so ist ihnen der Inhalt dieses vermein-
ten Testamenti reciproci inter Conjuges, und inson-
derheit/ was der Seja letzten Willen betrifft/ nicht
vorgelesen/ sondern ihnen von beyden Eheleuten ein
Documentum verschlossen überreicht/ und nur dabey
gemeldet worden : Daß darin ihr letzter Wille ent-
halten sey/ mit bitte/ solche Amts und Stadt. Ge-
richts wegen zu confirmiren. Quo casu tale testa-
mentum magis Vires assumit ex nudâ privatâ scri-
pturâ, quam ex approbatione factâ per publicas per-
sonas, ignorantibus contenta in Scripturâ clausâ. Ideo-
que solennitatem quidem testamenti; non vero sub-
stan-

SCRIBERE IN ULTIMA VOLUNTATE

stantiam ejus probat post Bartol. in d. L. 1. §. ex
illaff. d. L. Corn. d. fals. Balduin. in L. Disstantibus C. de
testam. Anton. de Gamma Dec. 231. n. 4. 5. Und weil
also der Schultheiß und beyde Bürgermeistere / den
Inhalt der Seje ihres Testaments nicht gehöret / und
und also nicht sagen können / das es ihr Wille gewesen
sey / ihren Ehemann zu einen universal Erben einzu-
setzen / so ist deren blosser confirmation dazu / das sie
deren ungültiges Testament convalidiciren könte /
nicht zureichend / sola enim confirmatio nihil novi tri-
buit Gail. L. 2. O. 1. n. 3.

Bleibet es demnach dabey / das dieses Testa- 67
ment so viel die Sejam betrifft zu recht unkräftig / und
deren Erbschaft / auff ihre nächsten Verwandten und
hæredes ab intestato devolviret sey. Uti in termi-
nis decidit præcitatus Anton. d. Gamma d. Dec. 231.
n. 6. & ex eo Perez. in Cod. d. his qui sibi adscrib. in te-
stam. n. 7. B. R. W.

De Notario publico dubium occurrere posset, 68
an hic quoque incidat in pœnam S. C. Claudiani, si sibi
legatum adscribat? Ratio dubitandi est, quod hic
ratione officii obligatus sit testamentum aliorum con-
scribere, si ad id specialiter rogetur. Officii autem
necessitas excusata esse debet, ut sunt verba L. Tuto-
rem 22. ff. de his quæ ut indign. Verum nec hunc ex- 69
cusatum habemus, quia sibi impuret, quod cautela
in Legibus suppeditata, de speciali testatoris sub-
scriptione, non sit usus. Huc pertinet responsum
facultatis Lipsiensis d. 12. April. 1633. penes Finckelth.
Observ. 101. n. 16. ibi: auch unter Notarien und andern
Schreibern dßfals kein Unterscheid ist. &c. E.
quidem

- 70 Equidem penes Lyncker. *p. 2. D. 651.* inuenio, quod actuarius suis liberis legatum adscribere potuerit, sed additur ibidem: Daß dem Testirer seine Disposition gerichtlich von Wirth zu Wirth vorgelesen/ und von ihm in allen ausdrücklich approbiret sey Quo casu propter nuncupationem conualefeit voluntas.
- 71 Ex quibus facile erit iudicare de controversia Doctorum an pœna S^Cti Claudiani locum habeat in testamento nuncupativo, in scripturam redacto. Affirmativam defendunt Jul. Clar. recept sentent. *L. 5. S. falsum n. 27. Faber. in Cod. L. 9. tit. 14. d. 1. Hahn. ad Wesenb. tit. d. his que pro non script. hab. ad verba: Sed & quod sibi. Perez ad Cod. tit. d. his qui sibi adscrib. n. 8.*
- 72 Quia suspicio nec hoc casu in totum cessat. Verū mihi contraria sententia verior, modo legatarius legatum, vel heres hereditatem petat ex depositione testium, non ex scriptura propria Brunn. *ad L. 1. ff. d. his que pro conscript; n. 3. ibique longa serie allegat.* Si ergo testes sint mortui ex scriptura hæreditas vel legatum peti nequit Faber. *d. Def. 1. Schilt. ad ff. Exercit. 39. §. 120.* Ex eodem fundamento cessat pœna, & legatum vel hæreditas iure petitur, si id, quod hæredis vel legatarii manu scriptum, coram iudice & actuario, vel coram Scabinis & actuario, prout in quovis loco moris est, publicè fuerit testatori prælectum, & ab eo approbatum, sic enim voluntas confirmatur, non ex scriptura scribentis, sed ex nova declaratione coram actis facta. Quo pertinet responsum facultatis Jenensis penes Lyncker. *p. 2. Dec. 651.*

(35)

CAPUT. III.

Probans

PERICULOSUM ESSE IN DELICTIS INSTRUMENTUM SCRIBERE.

SUMMARIA.

Non est periculosum pro actuario instrumentum scribere in delictis n. 1.
 Bene tamen pro eo, qui per scripturam delictum committit, n. 2. sqq.
 Quia operam prestat in ipso delicto, n. 5.
 Sic periculosum instrumentum conspirationis scribere, n. 6. sqq.
 Et literas ad hostem concipere, n. 9. sq.
 In diffidationis crimine periculosum literas scribere, n. 11.
 Periculosum est in crimine falsi falsum scribere instrumentum, n. 12. sq.
 Ut & falsas literas mendicantium, n. 13. sqq.
 Periculosum famosum libellum concipere n. 18. sqq.
 An hodie pœna capitis obtrineat? n. 22. sq.
 Periculosum quog, Advocato, injuriosa inserere suis producis n. 24.
 Gautela Dn, Strykii examinatur n. 25.
 An conscribentem instrumentum in delicto excuset jussus illius, cui alias obedire necessum habet? n. 26. sqq.

Periculosum esse instrumentum conscribere in delictis, nemo forte in dubium vocabit, modo intelligatur instrumentum quod continet delictum perpetrandum, vel quod ipsâ scripturâ perpetratur, non vero instrumentum, quod actuarius de delicto commisso contra

I.
 E 2   inquisitum

inquisitum vel advocatum conscribit, de hac enim conscriptione, hac vice, tractare non lubet, sed lectorem ad eos, qui de protocollis, & actuariis scripserunt, remitto.

2. In delictis autem perpetrandis, vel dum perpetrantur, periculosum esse instrumentum conscribere probo arg. *L. Uxori 18, in f. ff. d. L. Cornel. d. fals.*, ubi in fine hæc traditur regula: quod scribens instrumentum consensisse videatur scripturæ, quam scribit. Eqvidem propriè *d. L. 18.* pertinet ad eos, quorum in instrumento specialis facta est mentio, quod hi, scribendo instrumentum, & non contradicendo contentis videantur, si vero ejus mentio facta non sit, contenta instrumenti approbasse non videtur arg. *L. si Pater 6, C. d. Fidejussorib.* Ubi subscribens instrumentum non censetur fidejussisse, sed ut testis subscripsisse, nisi in instrumento ejus fidejussionis mentio facta sit. Verum in delictis latius se extendit periculum scribendi documentum, scribens enim scribendo operam præstat in delicto, quod scriptura perficitur, adeoque reus fit ipsius delicti arg. *L. un. §. 2. ibi: & ministri hujusmodi criminis, & porro: quicumq; opem eis tulerint, sive masculi sive femina C. d. Rapt. Virgin.* Germanicè: *Er macht sich der Sachen und des delicti selbst theilhaftig. l. ex Corn. §. 9 ff. d. injur. ibi: scripserit.*
- 3.
- 4.
- 5.
6. Regulam hanc uno alterove declarabo exemplo. Sic periculosissimum est, instrumentum conspirationis, contra Rempublicam vel ejus supremum caput Principem conscribere, quia conscribens ejusdem criminis perduellionis reus fieret, & eadem pœna afflicendus esset, quia & consilii & ministri eadem severitate

ritate puniendi sunt *L. 5. §. 6. ad L. Jul. Majest.* Soli
 quoque subscribentes conspiracyonem, severam cri-
 minis perduellionis pœnam sustinent. Quod tristi
 suo exemplo probabit Duc de Montmorami in Gallia
 Anno 1632. In effectu vero nihil interest: an quis
 instrumentum scripserit an subscripserit. *pr. Inst. d.*
Emt. Vend. Simili modo ad crimen perduellionis
 refertur, si quis hosti literas mittat, & in his talia
 scribat, quæ in perniciem tendunt Reipublicæ *L. 1. §. 1.*
ibi: literasve miserit ff. ad L. Jul. Majest. Idem ergo
 dicendum de eo, qui literas sua manu exaravit, licet
 alius eas dicitet, scribens enim æq̃ adjuvat hostem
 scribendo, uti alter dicitando. Cum & nuncius,
 qui literas ad hostem transportat, si contenta litera-
 rum sciat, ejusdem criminis reus fit. *Schrader. de feu-*
dis P. 9. c. 5. n. 26. Fundamentum hujus opinionis ex
 d. *L. 5. §. 6. C. ad L. Julium Majest.* repetendum est,
 quia conscii & ministri, in hoc delicto eadem pœna
 teneantur.

Simile judicium fit, si Vasallus tale instrumen-
 tum concipiat, in quo aliquid in perniciem Domini
 scribitur, vel manifestatur, sic enim feloniam com-
 mittit, & feudo privatur *i. F. 17. ibi: Si Vasallus cre-*
dentiam Senioris in ejus damnus scienter manifestaverit,
beneficio careere debet. contra Vasallagium enim seu
 juramentum fidelitatis peccat, qui prava consilia
 contra Dominum inita non manifestat, siquidem
 Juramentis hodie inferi solet: Auch nicht in dem Nah-
 te vielweniger bey der That seyn/da wieder Dominum
 gehandelt oder gerathschlaget würde/ Domini vero
 und dessen Erben/Trommen/ Ehre und Ruh fordern/
 E 4 NB

NB Schaden warnen und wenden nach besten Vermögen/ insonderheit; da ich erfuhre/ daß etwas contra Domini Leib/ Ehre/ Würde und Standt wolte fürgenommen werden/ solches NB. Domino offenbahren/ vid. Excell. Stryk. Exam. Jur. Feud. in append.

11. In diffidationes crimine literas iustu consignare, maximè quoq; periculosum est; Brandbriefe zu schreiben / eadem enim poenâ, quâ mandans tenetur, scribens quoque afficiendus est. per *Recess. Imp. d. anno 1594. §. dergleichen.* ibi: So statuiren/ordnen und wollen wir/ so sich also zu Absagebriefen/zuschreiben / ziehen und vermögen lassen/ nicht weniger als der diffidant, nach Inhalt unserer/ und des Reichs Ordnung mit unnachlässiger Straffe angesehen und angehalten werden sollen. Executi-
oni enim dat pessimum propositum mandantis, & literas ejusmodi dictantis Carpz *qu. 37. n. 40.* Mandans vero & mandatarius, in delictis, regulariter eadem poena tenentur.

12. In crimine falsi, per multa regulæ nostræ occurrunt exempla, si quis enim falsa conscriperit instrumenta, pro diversitate circumstantiarum, gravissimè punitur *per Const. Carol. art. 2.* ibi: Welcher falsche Brieffe/ Instrument &c. machen/ die sollen an Leib oder Leben/ nachdem die Fälschungen viel oder wenig/ bößbafftig oder schädlich geschieht/ nach Macht der Verständigen/ oder sonst peinlich gestraffet werden.

13. Ne vero cogites ad ultimum supplicium tamen deveniri non posse, si quis falsa conscribat instrumenta, unicum in contrarium adducat præjudicium, quod in hac ipsa terra Meklenburgica, ad consilium Sca-
inorum

binorum Lipsiensium Anno 1611. pronunciatum est,
 sequentibus formalibus: Ob nun wohl der Gefan- 14
 gene an oberzehnten allen Unrecht und zu viel ge-
 than/ und er demnach straffwürdig / so kan doch sol-
 che seine Verbrechen für ein turtum nicht geachtet/
 und er mit der Straffe des Stranges/ gleich anderen
 Dieben nicht beleyet werden. Er mag aber gleich-
 wohl/ wegen solcher seiner begangenen und bekand-
 Verbrechen NB indem er unterschiedene Falsa ver-
 übet/Chur- und Fürsten/Klöster/Städte/und andere
 Peesohnen/ hohes und niedrigen Standes/ bößlich
 und vorseßlich betrogen/ und unter den Schein des
 Rechts/ viel Geldes so sich auff etliche 1000. fl. erstre-
 cket/ als Almosen colligiret und erlanget etc. An-
 dern dergleichen leichtfertigen Gesellen und Falsariis
 zum Exempel mit dem Schwerdt von Leben zum To-
 de gestrafft werden B. R. W.

Ex quo liquet juxta Const. Crim. adhuc pœnam 15.
 vel capitalem, vel corporalem vel relegationem esse,
 communiter tamen fustigatio dictari solet: Sic ma-
 num Electoris Saxoniz imitans & falsum eo com-
 mittens fustigatus est teste Carpzov. *Qu.* 97. n. 67.
 Item qui in literis mentiuntur incendia & infortunia,
 die auff falsche Brand- oder Bettelbrieffe das Almo-
 sen sammeln fustigantur Carpzov. *Qu.* 93. n. 72.
 Cujus pœnz executionem, in hac ipsa Rostochien-
 si civitate adspexi. Funge jam aliquem non con- 16
 scripsisse ejusmodi instrumenta, sed alii pecuniam
 dedisse, ut ejusmodi falsa conscriberet instrumenta
 sed alii pecuniam dedisse, ut ejusmodi falsa conscri-
 beret instrumenta, an concipiens & Scribens eadem
 affici.

40 GAP. III PROB. PERICUL. ESSE INDELICTIS

afficiendus erit pœna? Qvoad intrepide affirmo, neq̄
adversatur, qvoad scribens his instrumentis falsis non
utatur, in falso autem, ad pœnam ordinariam defi-
deratur, ut falsarius falso usus sit, vid. in Simili Carp-
zov. *Qu. 42. n. 28.* Qvia in *Const. crim. art. 112.* dicta
pœna falsi illis constituta est, qvi falsa instrumenta
scribunt: *Die falsche Brieffe und Instrument ma-*
chen/ Carpz. Qu. 93. n. 79. Sufficit enim, qvoad fal-
sarius sua operâ, auxilium præstent in falso commit-
tendo, idq̄ve raro sine spe lucri.

18. Infamotum libello qvoadq; periculosissimum est in-
strumentum conscribere, qvia & hunc eadem, qvâ
dictitantem, pœnâ afficiendum esse censeo, qvia
scribendo eandem diffamato infert injuriam, in-
idemq; delictum, cum dictitante consentit, vid. *L.*
un. C. d. famos. libell. ubi is, qvi famosum libellum NB.
ignarus reperit, & igne non consumit, sed vim ea-
rum manifestaverit, qvoadsi autor hujus delicti, capi-
tali sententiæ subjugandus est. Qvoadsi majus ergo
erit periculum illius, qvi mandato vel svatu alterius
famosum libellum concepit, verus enim autor est, dum
in delictum scribendo consentit.

Simili modo Typographi, qvi famosum libel-
lum typis exscribunt, & exscripta chartæ imprimunt,
hac pœna tenentur *per Ord. Imper. polit. d. anno 1577.*
tit. 35. von Buchdruckern und Schmeibeschriefften qvia
& hi operam dolose præstant in famosum libello divul-
gando, ergo eadem qva autor pœna afficiendi sunt.

- 20 Contrarium qvidem statuit, celeberrimus qvondam
Helmstadeusium Professor Hahn *ad Wesenb. tit. d. in-*
juris n. 19. ad verba *sive falso sive etiam vere.* Ubi trá-
dit 8

dit : *Dicta pœna non habet locum in inventore*
 aliove modo auxilium præstante quia verba
art. 110. Const. Crim. ad ipsum compositorem restrin- 21.
guntur, idemq; de inventore & propalatore libelli
 famosi sentit Carpz: *Quæst. 98. n. 21.* Ad conscri-
 bentem tamen libellum famosum & sic in ipsa com-
 positione auxilium præstantem mitior pœna perti-
 nere nequit, quia revera est compositor famosi li-
 belli l. 5. §. 9. d. *Injur.* imo in puncto Juris Hah-
 nii & Carpz. sententia nec in dolo divul-
 gante locum habere potest, sed eadem, quâ
 ipse compositor pœna tenetur. *per ordinam. polit.*
d. anno 1577. Tit. 35. §. 3. in fin. ibi : *bis der*
rechte Autor befunden / NB der alsdann sambt
denjenigen / so es also umbgetragen / seyl gehabt /
oder sonst außgeben / vermuge der Recht / und
ja nach Gelegenheit und Gestalt der Sachen /
darumb anderen zum abscheulichen exempel, mit
sonderem Ernst gestraffet werden. L. un. C. de famos.
libell. satis quoq; clara est, quod omnes auxiliares
eadem pœnâ, quâ compositores puniri debeant.
add. d. l. 5. §. 9. d. Injur. Anverò omnis famosum 22
 libellum conscribens & concipiens hodie pœ-
 na ultimi supplicii afficiendus sit, non conveniunt.
 Tutior autem est via, si quis verbis *Const. Crim.*
art. 110. strictè inhæreat, ut pœna sit talionis.
 Præjudicia adduxit Dn. Moller *ad Part. 4. Const. E-*
lect. Sax. 44. n. 6. quod gladii pœna ob famosum
 libellum dictata sit. Imo & Nobilem ob idem 23
 delictum famosi libelli decollatum esse, refert Ber-
 lich *Part. 5. concl. 67. n. 21.* Alia præjudicia

23 CAP. III. PROB. PERICUL. ESSE IN DELICTI

adduxit Carpz. *Qu. 98. n. 16.* Ut sic non sit tuta
sententia Dn. Hoppii *in Exam. Instit. lib. 4. tit. 4. qu. 9.*
Quod hodie plerumque poena extraordinaria
fit.

24 Advocato quoque fatis est periculosum, si
verba injuriosa suis inferat scriptis, actione enim
injuriarum tenetur adversario injuriato. Quae
injuria vel separata actione vindicari possunt *arg.*
L. Praetor edixit 7. §. 5. ff. d. injur. ibiq. DD. Vel im-
ploratione officii judicis peti potest, ut istae in-
juriae, in ipso principali processu puniantur.

25 Dicta amplianda sunt ad advocatum extrane-
um & forensem, hic enim forum sortitur in loco
judicii, in quo insinuari curavit scriptum injuri-
osum *L. 1. §. 1. ff. d. requir. reis. L. 1. C. ubi d. crimina.*
Johan. Philipp. *ad Decis. Sax. 89. Observ. 2. n. 2. sq.*
Brunnem. *ad Auth. Qua in Provincia C. ubi d. cri-*
min. n. ult. Mev. Part. 5. Dec. 374. n. 4. ibiq. alleg.
Tilemann *d. Benign. in Syntagm. Dec. 3. Decad. 2.*

26 *not. 10. n. 18. seqq.* Nec ei Strykii cautela prode-
rit, quam habet in *introd. ad Prax. cap. 10. §. 7. in*
fin. quod curare debeat sibi pecuniam pronume-
rari, quia adversario daretur actio de calumnia-
toribus contra advocatum in quadruplum. *L. 3. §. 1.*
Et sq. L. 5. §. 1. ff. d. Calumniat. Imo Judex ipse
ex officio ejusmodi injuriosa verba, in judi-
cioprolata, sine novo processu, punire potest.
Mev. Part. 5. Dec. 374. n. 10. Et sic in praxi servari
& quotidiè prounciari certum est.

Verum

INSTRUMENTUM SCRIBERE

34

Verum quid si reus verba pro injuriosis venditet, actor neget, an reus petere poterit, ut prius punctum injuriæ determinetur, antequam ad principalem causam ulterius respondere teneatur? Ita videri poterat, quia injuriosa verba puniri possunt statim, antequam causa principalis fuerit finita *Mev. d. Dec. 374. n. 7. 8.* quia acta inducunt notorium, quod ulteriori cognitione opus non habet. *Decius Consil. 544. n. 6.* Et vera hæc est sententia, si verba per se sint injuriosa & nullam connexionem habeant cum causa Principali. Quoties vero actor de injuria accusatus præten- dit causæ qualitatem, ejusmodi verba exigere, & judici appareat, causæ principalis decisionem, etiam in injuriosis verbis, aliquid momenti afferre posse, toties causæ principalis ventilatio, ob incidens punctum injuriarum, differri non potest *arg. Sals. J. de exceptionib. ibi: ne dum de iis alteratur, ipsius negotii disceptatio proteletur.*

27

28

29

Ultimo restat loco dicendum de exceptione: an scribens instrumentum in delictis, se excusare possit, quod jussu vel mandato illius scripserit, cui quodammodo obedire necessum habebat? Circa quam quæstionem, variè distingvendū censeo: an scribens obedire necessum habuerit, an non, hoc casu nullam pœnæ mitigationem affert executio: quod mandato alterius scripserit; quia mandans & mandatarius regulariter eadem pœnâ tenetur *arg. L. 15. ff. ad L. Cornel. d. sicar. L. Hæc verba 12. ibi: verba Legis, & ad eum, qui suasis Pertinent ff. ad L. Jul. d. adulter. L. 1. ff. d. Vi*

31.

Domis

44 CAP. III. PROB. PER. ESSE IN DEL. INSTR. SCRIB.

Et vi armat. ibi: parvi referre visum est, suis manibus

32 *quis dejiciat, an vero per alium.* Illo casu si fuerit servus vel filius in potestate constitutus, iterum distingvendum, inter delicta graviora & leviora, in illis nulla datur excusatio, quia DEO & Rei publ. magis obediendum, quam Parentibus & Dominis. *L. servus 20. ff. d. obl. Et act. ibi: servus non in omnibus rebus, sine pœna, Domino dicto audiens esse solet, sicuti si Dominus hominem occidere, aut furtum alicui facere, servum jussisset, nec impossibilia mandari possunt, turpia vero sunt impossibilia*

33 *L. 15. ff. de condit. Inst.* Si vero leviora sint delicta, jura excusationem admittunt, si quis jussu illius, cui alias obedire debet, delictum admiserit. Sic Filia, si intra annum luctus jussu patris nubat, non fit infamis, sine jussu, infamia notatur. *L. Liberorum*

34 *ii. §. 4. ibi: qui obtemperavit, venia dignus est ff. d. his qui not. infam.* Simili modo in Lege Aquilia, is damnum dat, qui jubet dare, ejus vero nulla culpa est, cui parere necesse est, ut sonant verba *L. Is damnum 169. ff. d. R. J.* Adeoq; generaliter *ex L. ad ea 157. pr. ff. d. R. J.* concludo: Ad ea, quæ non habent atrocitatem facinoris vel sceleris, ignoscitur servis, si Dominis obtemperaverint.

35 Quid ergo de amanuensi dicendum, an huic quoque periculotum erit, in delictis instrumentum describere? & repeto distinctionem datam inter delicta graviora & leviora, in illis non excusatur *L. 20. ff. d. obl. Et act.* Bene in his *d. L. 157 pr. ff. §. R. J.* Quibus dissertationi huic, per-

actis DEO gratiis, impono

FINEM.

Rostock, Diss., 1704-05

ULB Halle 3
004 505 76X

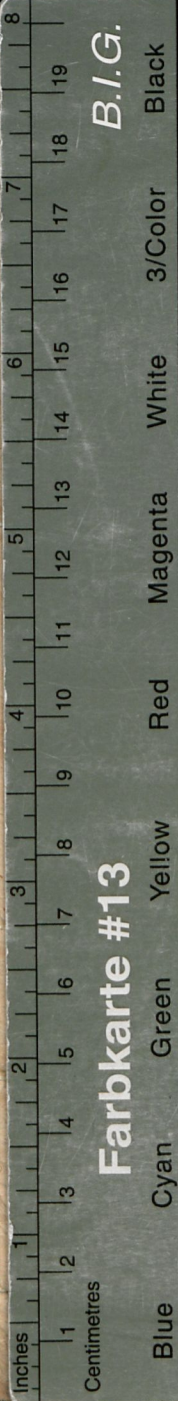

Sb.

f

B.I.G.

Farbkarte #13

Bra. 27. num. 18.

25

17057

**IO JURIDICA
ULOSA
PTIONE
UMENTI**

AM
ADJUVANTE
CI ICTORUM ORDINI,
VARNUM ACADEMIA
ÆSIDIO
ELEBERRIMI QVE JCTI

**NISJOACH.
PFFERI,**

COMITIS PALAT. CÆSAR,
MEGAPOLENSIS ASSESSORIS
VISSIMI
SPITIS AC PRÆCEPTORIS
ME DEVENERANDI
D. 10. OCTOBR. AO. MDCCV.
TORUM EXAMINI
MITTIT

TUND, HOLSAT,

OCHII,
EN, PRINC. & ACVD. Typogr.

30